

Türkiye’de Kentleşmeyle İlgili Süreli Yayınların Vosviewer Yöntemiyle Bibliyometrik Bir Analizi

A Bibliometric Analysis of Periodical Publications on Urbanization in Turkey Using the VOSviewer Method

Ahmet KAYAN

Doç. Dr., Harran Üniversitesini,
İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü,
akayan2002@gmail.com
https://orcid.org/0000-0002-7777-7403

Makale Başvuru Tarihi: 08.09.2025

Makale Kabul Tarihi: 26.12.2025

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Onur ŞENSU

Y.L. Öğr., Harran Üniversitesini,
SBE, Kamu Yönetimi A.B.D.,
onursensu89@gmail.com
https://orcid.org/0000-0002-2554-3373

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

VOSviewer,
Bibliyometri,
Bibliyometrik analiz,
Kentleşme,

Kentlerin ve kentlerde yaşayan nüfusun artması, bu değişimle birlikte ortaya çıkan siyasal, sosyal ve ekonomik süreçlere kentleşme adı verilmektedir ve kentleşme oranı ülkelerin kalkınma durumlarını ifade eden önemli bir veri olarak görülmektedir. Bu sebeple günümüzde özellikle gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkeler için kentleşme önemli bir gösterge olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada 2019-2024 yılları arasında yayınlanmış Türkiye’de kentleşme konulu yayınların verileri kullanılmıştır. Çalışmamızda amaç bu dönemde kentleşme ile ilgili yapılan yayınların, bundan sonraki süreçte yapılan çalışmaları ne derece etkilediğinin tespit edilmesi ve ileriye yönelik gerçekleştirilecek çalışmalara bir ön hazırlık teşkil etmesidir. Çalışmada Scopus veri tabanından ham olarak çekilen veriler kullanılmıştır. Verilerin analizinde yazar ortaklığı, yazar atfı, kaynak atfı, ülke atfı ve bibliyometrik eşleşme ele alınmıştır. Çalışmanın sonucunda elde edilen veriler ileride Türkiye’de kentleşme konusunda çalışma yapacak araştırmacılara literatürdeki eksiklikleri giderebilecek nitelikte olmasına dikkat edilmiştir.

ABSTRACT

Keywords:

VOSviewer,
Bibliometrics,
Bibliometric analysis,
Urbanization,

The increase in cities and urban population, along with the political, social and economic processes emerging from this transformation, is referred to as urbanization. Urbanization rates are considered important indicators of countries' development levels. Therefore, urbanization is a significant goal, particularly for developing and less developed countries today. This study utilizes data from publications on urbanization in Turkey published between 2019 and 2024. The aim of our study is to determine to what extent the publications on urbanization made in this period affected the studies carried out in the following period and to constitute a preliminary preparation for the studies to be carried out in the future. In the study, raw data from the Scopus database was processed. The analysis focuses on author collaboration, author citations, source citations, country citations, and bibliometric coupling. The study aims to shed light on future research regarding urbanization in Turkey, particularly addressing gaps in the literature.

Önerilen Alıntı (Suggested Citation): KAYAN, Ahmet ve ŞENSU, Onur (2025), “Türkiye’de Kentleşmeyle İlgili Süreli Yayınların Vosviewer Yöntemiyle Bibliyometrik Bir Analizi”, *Global Social Sciences Bulletin*, S.2(2), ss.173-182.

1. GİRİŞ

Bibliyometrik analiz, klasik literatür taramasından farklı olarak, bir konunun mevcut durumuna odaklanarak anlık ve nicel veri sunmayı, söz konusu alanla ilgili olarak yapılan bir bilimsel çalışmanın kendisinden sonraki çalışmaları ne derece etkilediğini tespit etmeyi amaçlayan bir yöntemdir. Bibliyometrik analizde maksat araştırma konusu hakkında sayısal ölçüm değerleri edinebilmektir. Bu yöntem, Scopus, Web of Science (WoS), Microsoft Academic, DergiPark, TR-Dizin gibi akademik veri tabanlarında bulunan verilerin çeşitli yazılımlar kullanılarak incelenmesine olanak tanır. Günümüzde her veri tabanından elde edilen veriler her analiz programlarında kullanılmamaktadır. Bu sebeple incelenen konu, veri tabanı ve bibliyometrik inceleme yapılacak analiz yazılımı bir bütün olarak değerlendirilerek her biri dikkatle seçilmelidir.

Bibliyometrik analiz, elde edilen sayısal verilerin görselleştirilmesine olanak tanır ve bu şekilde akademik çalışmaların sistematik bir biçimde izlenmesini kolaylaştırır. Bibliyometrik analiz sistematik bir alinyazın incelemesinin birinci basamağı olarak kullanılabilmesi gibi kendi başına da araştırma yöntemi olabilecek nitelikte olması kullanılabilirliğini arttırmaktadır. Bibliyometrik analiz araştırmacının amacına, veri tabanından edinilen veriye ve kullanılan programın özelliğine göre yöntem, yazarlar, kurumlar, literatürdeki boşluklar ve yayın yılları gibi geniş bir yelpazede nicel bilgi sunabilmektedir. Teknolojinin sağladığı olanaklarla birlikte, literatür taramalarının analitik bir aşaması olarak bibliyometrik analize olan ilgi giderek artmaktadır.

Türkiye’de kentleşme 1950’li yıllarda ivme kazanmıştır. Özellikle 1950’den sonra Türkiye Cumhuriyeti Devleti için kentleşme açısından dönüm noktası teşkil etmektedir. Askeri darbelerden sonra hazırlanan 1961 Anayasası kentleşmenin içerdiği yol açısından önemli düzenlemeler getirmiştir (Yılmaz ve Çiftçi, 2011:260). Sosyal devlet ilkesi belirlenmiş ve hükümetler bu düzenlemelerle vatandaşların sadece temel hak ve hürriyetlerini koruması değil temel maddi ihtiyaçlarının giderilmesini de kendilerine ödev olarak bilmişlerdir. Sonuç olarak bu tarihlerden itibaren köyden kente hızlı göç başlamış, bir yandan kentli nüfus artarken diğer taraftan yeni yerleşkeler büyüyerek kent statüsü kazanmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmamızda ele alınan konuya göre iki temel kavram ön plana çıkmaktadır. Bu bölümde “*kentleşme*” ve “*bibliyometri*” kavramları hakkında tanımlar ile ilgili literatür taraması da yer almaktadır.

2.1. Kentleşme

Türkiye’deki kentleşme kavramının bibliyometrik analizinin daha sağlıklı yorumlanabilmesi için öncelikle kentleşme kavramının tanımlanması gerekir; çünkü çalışmamızdaki temel kavramlardan birisi ve en önemlisi kentleşme kavramıdır. Literatürde kentleşme kavramı iki farklı şekilde ele alınmaktadır. Dar anlamıyla kentleşme, kentlerin çoğalması ve buralarda yaşayan nüfusun artışıyla ilgilidir. Geniş anlamıyla ise kentleşme, toplumun ekonomik ve toplumsal yapısında ortaya çıkan değişim sürecini tanımlar (Koyuncu, 2011:32). Bu ana çerçeveden de anlaşılabileceği üzere genel olarak kentleşme bir coğrafyada bulunan kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artışıyla ifade etmektedir. Diğer bir deyişle kentleşme kentlerde yaşayan insan sayısındaki artış olarak da tanımlanabilir (Şahin, 2022:6).

Fakat kentleşme olgusu çoğu zaman yalnızca kırsal alanlardan kentlere doğru gerçekleşen nüfus hareketi şeklinde düşünülse de bu oldukça dar bir bakış açısıdır. Geniş anlamıyla kentleşme, yalnızca bir yer değiştirme sürecinden ibaret olmayıp; toplumsal yapıda, ekonomik ilişkilerde ve kültürel yaşamda köklü değişimlere yol açan çok boyutlu bir dönüşüm süreci olarak değerlendirilmelidir (Keleş, 1995:1). Bu bakış açısıyla kentleşme sadece nicel olarak kent miktarında ve kentlerin popülasyonunda gerçekleşen bir artma olarak düşünülmemelidir. Bu artmayla birlikte kentleşme ortaya çıkan sosyal, ekonomik ve siyasal dönüşümleri de barındıran bir süreçtir (Kayan ve Mardinli, 2020:257). Bununla birlikte Keleş bir başka araştırmasında (2002), kentleşmeyi ekonomik gelişme ve sanayileşmeye paralel olarak kentlerin artması, hâlihazırda mevcut kentlerin gelişmesi ve büyümesine yol açan, toplumda uzmanlaşmayı arttıran ve iş bölümüne yol açan, sosyal ilişkilerde ve insan davranışlarında kendine özgü farklılaşmalara yol açan bir nüfus birikim süreci olarak tanımlamıştır. Özer’e (1997) göre kentleşme kısaca ekonomik, sosyo-kültürel ve demografik açıdan değişim ve dönüşümün adıdır. Kentleşme oranı kalkınmışlık düzeyinin önemli bir göstergesi olarak kullanılmaktadır (Kethüdaoğlu, 2018:98). Bu sebeple ülkeler kentleşmeye önem vermektedir.

E. Howard kenti tanımlarken miknatis sözcüğünü kullanmıştır (Mumford, 2007:106). Çünkü kent sıradan bir yerleşim birimi değildir, insanları cezbederek çekecek, özellikle bazı şeyleri içinde barındıracak etkenlerin olması beklenir. Kentlerde birçok imkân bulunmalı, “büyük bir köy” olmaktan uzak olmalıdır. Yani kırsal mahalle veya köylerde bulunan imkânların aynısına sahip fakat daha kalabalık yerleşim alanlarından kent olarak bahsetmek mümkün değildir. Bu konuda Gordon Childe'nin oluşturmuş olduğu 10 maddelik kent kriterleri tüm kent kuramlarının temelini oluşturmuş ve yakın döneme kadar kentleri köylerden ayırmada kullanılmıştır (Eraslan, 2007:64). Bu kriterler kısaca büyük olmak, uzman iş gücü bulunması, anıtsal mimari, ana malın merkezde toplanması, sınıflı toplum, yazı ve belgeleme, matematik ve geometrinin kullanılması, gösterişli sanat eserleri, ticaret ve dayanışma olarak sıralanabilir.

Kentleşme diğer kamu yönetimi alt disiplinlerine nazaran daha genç ve gelişmeye açık bir araştırma alanıdır. Davis'e göre tarihsel olarak incelendiğinde her ne kadar ilk kentler (Mezopotamya kentleri) M.Ö. 4000-5000 yılları arasında ortaya çıkmış olsa da kentleşme kavramı insanlık tarihinde son derece yeni bir olgudur. Kentleşme o kadar yeni bir olgudur ki hızlı büyümesi ve potansiyelleri henüz anlaşılamamış veya fark edilememiştir (Hussain ve İmitiyaz, 2018:23513). Bu yönüyle kentleşme araştırmacıların ve kamu idarecilerinin ilgisini çekmektedir.

2.1. Bibliyometri

Çalışmada öne çıkan bir diğer temel kavramı bibliyometrik analizdir. Bibliyometrik analiz kavramını anlamlandırabilmek için öncelikle bibliyometri terimine odaklanmak gereklidir. Bibliyometri terimi, tespit edilebildiği kadarıyla, ilk defa Alan Pritchard tarafından 1969 yılının aralık ayında yayınlanan “*Journal of Documentation*” (Broadus, 1987:373) dergisinde yayınlanan “*İstatistiksel Bibliyografya Mı? Yoksa Bibliyometri Mi?*” isimli makalede kullanılmıştır (Korkmaz ve Tektaş, 2020:584). Bibliyometri, bilimsel araştırmaların bazı öğelerinin sayısal çözümlemeler ve istatistiksel yöntemler yardımıyla incelenerek değerlendirilmesidir (Aslancı, 2022:4). Bibliyometrik analizler ise araştırmanın gayesine yönelik olarak belirlenen zaman aralığında yayınlanan akademik yayın miktarını nicelik olarak tanımlayan ve basılmış bir yayının kendisinden sonra yapılmış araştırmaları ne yönde etkilediğini anlamlandırmak için değerlendirici olarak kullanılabilen bir analiz yöntemidir (McBurnley ve Novak, 2002:108). Bibliyometrik analiz prosedüründen üretilen çalışmalar, ilgili bilim dalında veya disipline ait çalışma dallarında literatüre kazandırılan bilimsel yayınların ele alınarak nicel açıdan incelendiği, bu prosedürle durumun tespit edildiği çalışmalar olarak tanımlanmaktadır (Şahin vd., 2018:37). Literatürün tanımlanması, değerlendirilmesi ve derinlemesine anlaşılmasını hedefleyen bibliyometrik analiz, bu bağlamda önemli bir inceleme ve araştırma metodu olarak öne çıkmaktadır (Öztürk ve Gürler, 2021:2).

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu kısımda çalışmanın amacı, çalışmanın evrenindeki veri seti ve analizi, çalışmanın kısıtlılıkları konularına açıklık getirilmiştir. Çalışmanın evreni 2019-2025 tarihleri arasında Türkiye'nin bütünlerinde ilerinde kentleşme ile ilgili olarak yayınlanan çalışmaların tamamı olarak planlanmıştır.

Bu çalışmada, Scopus platformunda yayınlanan Türkiye'de kentleşme konulu makale ve dokümanların bibliyometrik analizinin yapılarak sonuçların nicel veriler ve nümerik ölçüm göstergeleriyle konuya yönelik çalışmaların araştırmacıların ve ilgililerin dikkatine sunulması amaçlanmıştır. Çalışmada bibliyometrik analiz yöntemiyle nicel veriler ve nümerik ölçümler kullanılarak belli bir zaman aralığında yayınlanan bilimsel çalışmaların kendinden sonraki bilimsel çalışmaları ne derecede etkilediği tespit edilmeye çalışılacaktır.

Bibliyografik çalışmalarda birden çok paket program kullanılabilir. Çalışmamızda görselleştirme açısından kuvvetli yönlerinin fazlalığından ve ücretsiz, açık kaynak erişimine sahip bir program olmasından ötürü VOSviewer kullanılmıştır. VOSviewer bibliyometrik çalışmalarda sıklıkla kullanılan kuvvetli bir yazılım olarak öne çıkmaktadır.

Araştırma evreni Scopus'ta listelenen Türkiye'de kentleşme temalı dokümanlardır ve 2019-2024 yılları arasında yayımlanan çalışmaları kapsamaktadır. Scopus 2004 yılında Elsevier Yayınevi tarafından bilim camiasına sunulan öz ve atıf veri tabanlarından biridir. Teknoloji, sosyal bilimler, fen bilimleri, tıp, sanat ve insani bilimler gibi farklı bilim dallarını en geniş şekilde kapsayan Scopus veri tabanı, aynı zamanda bünyesinde en fazla hakemli dergi barındıran veri tabanıdır (Taşkın vd., 2016:9). Scopus'un diğer veri tabanlarına göre daha fazla

içerik barındırmasının sebebi “ne kadar çok dergi olursa o kadar iyi olur” mantığının yürütülmesidir (Ball ve Tunger, 2006:296).

Analize tabi tutulacak makaleler 25.12.2024 tarihinde veri tabanından çevrimiçi olarak “CSV” (Common Seperated Value) seçeneğiyle indirilmiştir. Sorgu metni olarak “(Turkey OR Adana OR Adıyaman OR Afyon OR Ağrı OR Aksaray OR Amasya OR Ankara OR Antalya OR Ardahan OR Artvin OR Aydın OR Balıkesir OR Bartın OR Batman OR Bayburt OR Bilecik OR Bingöl OR Bitlis OR Bolu OR Burdur OR Bursa OR Çanakkale OR Çankırı OR Çorum OR Denizli OR Diyarbakır OR Düzce OR Edirne OR Elazığ OR Erzincan OR Erzurum OR Eskişehir OR Gaziantep OR Giresun OR Gümüşhane OR Hakkari OR Hatay OR Iğdır OR Isparta OR İstanbul OR İzmir OR Kahramanmaraş OR Karabük OR Karaman OR Kars OR Kastamonu OR Kayseri OR Kırıkkale OR Kırklareli OR Kırşehir OR Kilis OR Kocaeli OR Konya OR Kütahya OR Malatya OR Manisa OR Mardin OR Mersin OR Muğla OR Muş OR Nevşehir OR Niğde OR Ordu OR Osmaniye OR Rize OR Sakarya OR Samsun OR Siirt OR Sinop OR Sivas OR Şanlıurfa OR Şırnak OR Tekirdağ OR Tokat OR Trabzon OR Tuncel: OR Uşak OR Van OR Yalova OR Yozgat OR Zonguldak) (Topic) 2019-2024 (Year Published)” kullanılmıştır.

Veriler daha sonra açık kaynak kodlu bir paket program olan Vosviewer'e (versiyon 1.6.20) aktarılarak işlenmiş ve yorumlanmıştır. VOSviewer, veri görselleştirme, bibliyometrik analiz ve akademik olarak atıf ilişkilerini analiz etmek ve elde edilen sonuçları incelemek amacıyla araştırmacılar tarafından kullanılan bilimsel haritalar oluşturmaya olanak sağlayan bir veri analizi yazılımıdır. Veriler daha sonra açık kaynak kodlu bir paket program olan Vosviewer'e aktarılarak işlenmiş ve yorumlanmıştır. VOSviewer, veri görselleştirme, bibliyometrik analiz ve akademik olarak atıf ilişkilerini analiz etmek ve elde edilen sonuçları incelemek amacıyla araştırmacılar tarafından kullanılan bilimsel haritalar/görseller oluşturmaya olanak sağlayan bir veri analizi yazılımıdır (Dereli, 2024:2).

Veriler veri tabanından edinildikten sonra mevcut yazar isimleri tek tek kontrol edilerek imla ve kaynakların farklı yazımları düzeltilmiştir. Bu amaçla elde edilen CSV dosyası Power Quarry özelliği ile Microsoft Excel programına yüklenmiş ve veriler karşılaştırılmıştır. Özellikle yabancı yazarların isimlerinin karıştırılmaması maksadıyla “Author(s) ID” karşılaştırılarak düzeltmeler yapılmıştır. Bu düzeltme sonrasında verilerle gerçekleştirilen analizlerin tümünde asgari 1 yayını olan ve asgari 1 atıf almış yazarlar analize dâhil edilmiştir. İncelemeye konu olan 2809 yazardan toplam 2052 yazarın bu kriterleri sağladığı görülmüştür.

Çalışmamızın veri seti Scopus platformu üzerinden edinilmiştir. Tek veri tabanı üzerinden veriler elde edildiğinden ötürü diğer veri kaynakları (Web of Science, TR-Dizin vd.) incelenememiş olup bu durum çalışmamızdaki başlıca kısıt olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca çalışmamızda en güncel bilimsel çalışmalardan veri elde edebilmek maksadıyla 2019-2025 arasında yayınlanan çalışmalar değerlendirilmiştir. 2019 yılı öncesi yayınlanan çalışmalar kapsam dışı bırakılmıştır.

VOSviewer programı analiz gerçekleştirirken veri setinde görselleştirmeyi düzenlemek ve analiz performansını optimize edebilmek için yüksek sayıda yayın yapan yazarları göz ardı edebilmektedir. Bu ölçüt 25 yayın olarak belirtilmiştir. Ayrıca görselleştirme aşamasında her analiz için farklı olmak koşuluyla birbiriyle bağlantısı olmayan düğümler (her analiz için adı değişebilir yazar, kurum, ülke vb.) görselleştirmede gösterilmemiştir.

4. AAŞTIRMANIN BULGULARI

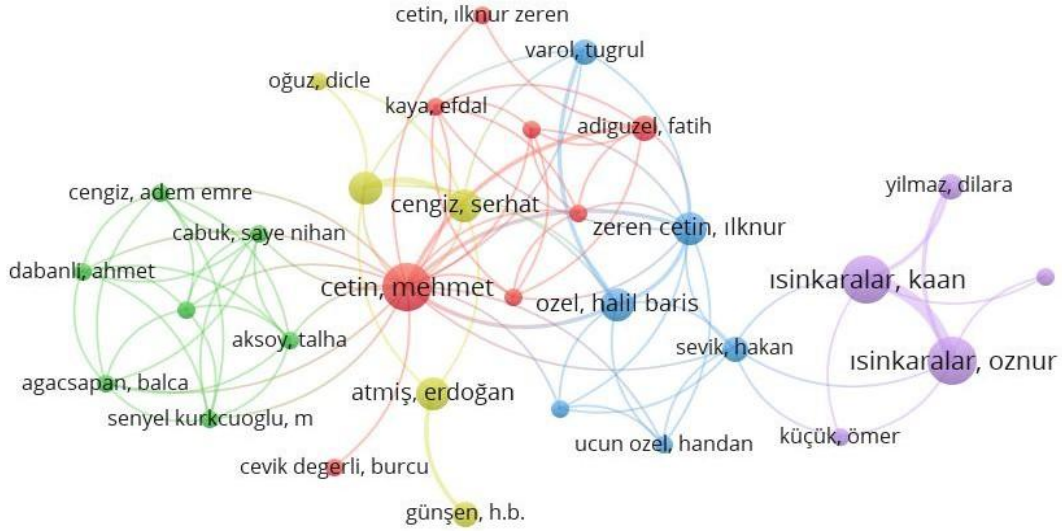
Çalışmanın bulguları; yazar ortaklığı analizi, yazar atıf analizi, ülke atıf analizi, kurum atıf analizi, kullanılan anahtar sözcüklerin analizi ve çalışmaların bibliyografik olarak eşleşme analizi başlıkları altında incelenmiştir.

4.1. Yazar Ortaklığı Analizi (Co-Autorship of Authors)

Yazar ortaklığı veya ortak yazarlık analizi yapılırken birbirleriyle en çok iş birliği yapan veya bağlantılı olan yazarları tespit edebilmek maksadıyla asgari 1 yayın ve 1 atıf kısıtı göz önünde bulundurularak görsel oluşturulmuştur. Yazarların aralarındaki en yüksek bağlantıya göre analiz gerçekleştirildiğinde 5 ayrı kümede birleşen 31 yazar ve 91 bağlantı olduğu görülmektedir. Kümeler program tarafından mavi, sarı, kırmızı, yeşil ve mor renkleriyle gösterilmiştir. Buna göre en çok bağlantısı olan yazarın (kırmızı küme Mehmet ÇETİN) toplam 22 bağlantısı bulunmaktadır. Bu bağlamda en çok bağlantısı olan yazarın aynı zamanda en çok yayın yapan yazarlardan birisi olduğu (diğerleri Kaan IŞINKARALAR ve Öznur IŞINKARALAR, her bir yazar için altışar yayın) görülebilmektedir. Bununla birlikte en çok bağlantısı olan yazarın en çok atıf alan yazar olmadığı (birinci

yazar *Jianguo WI*, 809 atıf), ÇETİN'in 271 atıfıla altıncı sırada bulunduğu tespit edilmiştir. Yazarlar arası iş birliğini gösteren bağlar Şekil 1.de görselleştirilmiştir.

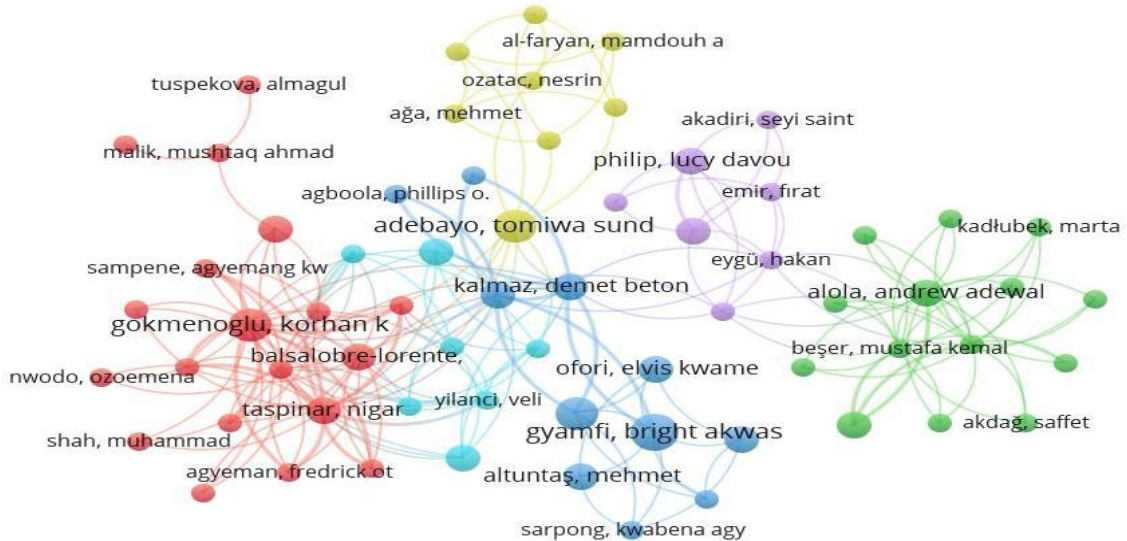
Şekil 1. Yazarların Birbirleriyle Olan Ortaklıklarını/İş Birliklerini Gösteren Bağlar

4.2. Yazar Atıf Analizi (Citation of Authors)

Yazar atıf analizi yapılmış, 1 yayın ve 1 atıf kriteri dahilinde birbirleriyle bağlantılı olduğu görülen toplam 66 yazarın 6 kümede birleştiği, birbirleri arasında 199 bağlantı bulunduğu, bu bağlantıların toplam gücünün ise 228 olarak tespit edildiği görülmüştür. En çok atıf alan yazarlara bakıldığında Korhan K. GÖKMENOĞLU ve Nigar TAŞPINAR'ın 19 atıfıla ilk sırada olduğu, onları Eyüp DOĞAN (18 atıf) ve Andrew Adawale ALOLA (15 atıf)'nın takip ettiği görülmüştür. Bağlantı gücü açısından Gökmenoğlu ve Taşpınar birinciliği Mehmet ÇETİN ile paylaşmakta olup (27) Adawale beşinci sırada yer almaktadır (16). Yazarların atıf bağlarının görselleştirilmiş şekli Şekil 2. de gösterilmiştir.

Şekil 2. Yazarların Birbirleriyle Olan Ortaklıklarını/İş Birliklerini Gösteren Bağlar

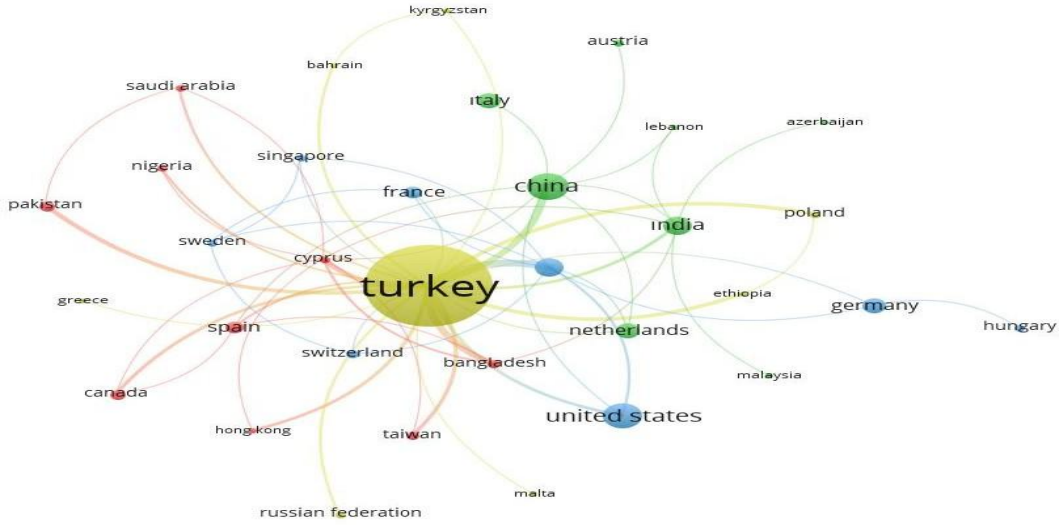

4.3. Ülke Atıf Analizi (Citation of Authors)

Veri tabanından elde edilen yayınların analizinde yine ülkeden en az 1 yayın yapılması ve 1 atıf alınması koşulu göz önüne alınmıştır. Veri tabanındaki 89 ülkeden 83 tanesi bu koşulu sağlamış, analizde toplam 33 ülkenin karşılıklı olarak ilişkilerinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Analize göre 33 ülke toplam 4 kümeye ayrılmış olup toplamda ülkelerin birbirlerine yönelik 60 atıfı (analizimize göre bağı) bulunmaktadır. En fazla atıf alan ülke beklenildiği üzere Türkiye (25)'dir. Türkiye'yi Kıbrıs Cumhuriyeti ve Çin Halk Cumhuriyeti (9) takip

etmektedir. Ülkelerin birbirlerine yönelik atıfları Şekil 3. de görselleştirilmiştir. Ülke isimleri Scopus veri tabanının varsayılan ayarlarından ötürü İngilizce olarak gösterilmektedir.

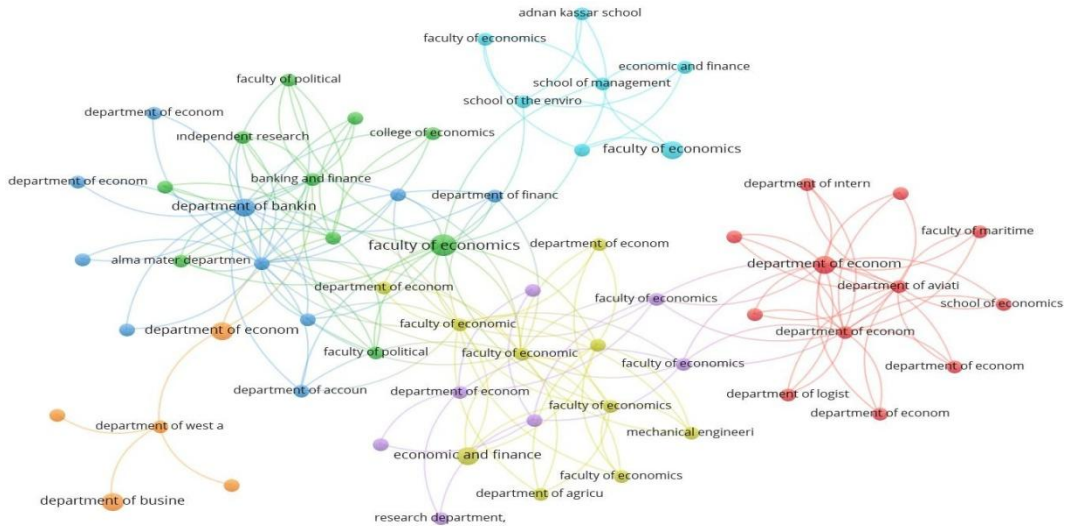
Şekil 3. Ülkeler Arası Bağlar

4.4. Kurum Atıf Analizi (Citation of Organizations)

Veri tabanında bulunan 2172 üniversite/kurum/organizasyondan 1597 tanesinin 1 yayın ve 1 atıf koşulunu sağladığı görülmüştür. Toplam 61 kurumun birbirine bağlantısı bulunmaktadır. Kurumlar analizimizde 7 kümeye ayrılmış olup birbirleri arasında toplamda 167 bağlantı bulunmaktadır. En çok bağlantıya sahip kurumların Doğu Akdeniz Üniversitesi Bankacılık ve Finans Bölümü ve Abdullah Gül Üniversitesi Ekonomi Bölümü (18) olduğu görülmüştür. Kurumların atıf ağ haritası Şekil 4. de görselleştirilmiştir. Kurum/Kuruluş isimleri Scopus veri tabanının varsayılan ayarlarından ötürü İngilizce olarak gösterilmektedir.

Şekil 4. Kurum/Organizasyonlar Arası Atıf Bağları

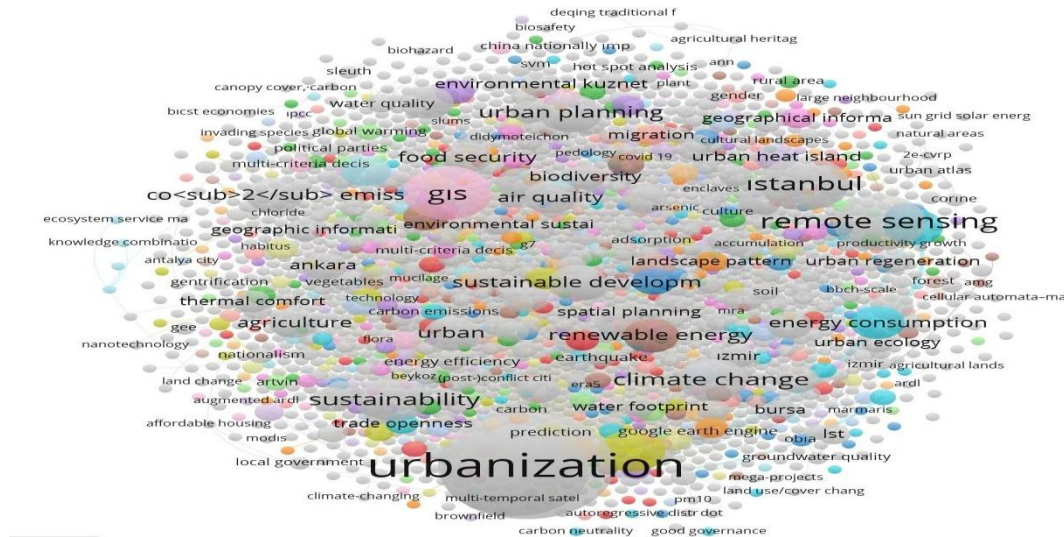
4.5. Kullanılan Anahtar Sözcüklerin Analizi (Co-occurrence of Keywords)

Yapılan analizde yayınlarda en fazla “*Kentleşme (Urbanization)*” (121) kelimesinin kullanıldığı, onu “*Türkiye (Turkey)*” (84) ve “*Uzaktan algılama (Remote sensing)*” (35) kelimelerinin kullanıldığı görülmüştür. Burada dikkat çeken husus özel bir isim ve sadece bir kenti ele almasına rağmen “*İstanbul*” kelimesinin 32 defa anahtar kelime olarak kullanılması ve bunun genel sıralamada 4. kavram olmasıdır. İstanbul dördüncülüğü GIS (Coğrafi Bilgi Sistemleri) kavramıyla paylaşmakta olup sırasıyla sürdürülebilirlik, iklim değişikliği, hava değişikliği, kent planlaması ve ekonomik büyüme kavramları listeyi tamamlamaktadır. Yayınlarda en çok kullanılan 10

kelime Tablo 1.de, tüm anahtar kelimelerin karşılıklı olarak bağlantılarının görsel haritası Şekil 5.de sunulmuştur.

Türkiye'de kentleşmeyle alakalı üretilen yayınlarda en fazla kullanılan anahtar kelimeler incelendiğinde toplamda 3389 anahtar kelime bulunduğu, bu kelimelerden 2571 tanesinin birlikte kullanıldığı görülmüştür. Anahtar kelimeler 9 kümede toplanmış ve birbirleri arasında toplam 9350 bağ bulunduğu tespit edilmiştir. Analiz yapılmadan önce “*urbanisation*” olarak geçen anahtar kelimeler “*urbanization*” şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Şekil 5. En Çok Kullanılan Anahtar Kelimelerin (Keywords) Görselleştirilmesi

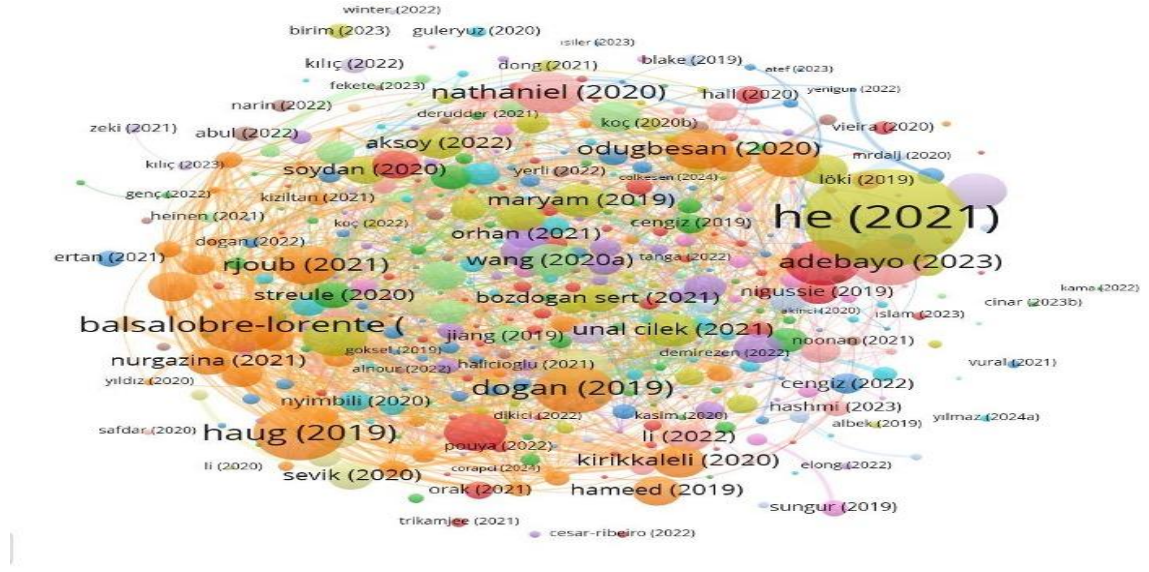
Tablo 1. En Sık Kullanılan 10 Anahtar Kelime

Anahtar Kelime	Kullanılma Sayısı
Kentleşme (Urbanization)	121
Türkiye (Turkey)	84
Uzaktan Algılama (Remote Sensing)	35
İstanbul	32
GIS (Geographic Information Systems)	32
Sürdürülebilirlik (Sustainability)	21
İklim Değişikliği (Climate Change)	20
Hava Kirliliği (Air Pollution)	19
Kent Planlaması (Urban Planning)	16
Ekonomik Büyüme (Economic Growth)	15

4.6. Çalışmaların Bibliyografik Olarak Eşleşme Analizi (Bibliographic Coupling of Documents)

Birbiriyle bağlantısı olmamak şartıyla iki kaynak tarafından alıntı yapılmış ortak yayınlara atıf olması durumu bibliyografik eşleşmeyi ifade etmektedir (Balta Petekoğlu ve Demir Askeroğlu, 2024:863). Veri tabanımızda bulunan 991 yayının 673 tanesi en az 1 atıf almış olup bu yayınlar analiz havuzuna alınmıştır. 673 yayından 480 tanesinin bibliyometrik açıdan eşleşmiş olduğu görülmüş olup en fazla bağlantıya sahip yayının Chunyang HE vd. tarafından 2021 yılında yazılan “*Future Global Urban Water Scarcity And Potential Solutions*” makalesi olduğu görülmüştür. Bibliyometrik olarak eşleşen eserlerin görselleştirilmesi Şekil 6. da sunulmuştur.

Şekil 6. Eserlerin Bibliyometrik Eşleşme Ağ Haritası

5. SONUÇ

Son dönemde sosyal bilimlerde sıklıkla tercih edilen bibliyometri çalışmaları bilimsel anlamda bir çalışma alanında üretilen eserlerin sınıflandırıldığı, analiz edildiği ve anlık olarak durum tespitinin yapılarak detayların anlamlandırılmasını amaç edinen çalışmalardır. Bu çalışmada 2019-2024 yılları arasında Scopus veritabanında yayınlanmış Türkiye’de kentleşme konulu bilimsel yayınlar nicel olarak değerlendirebilmek amacıyla bibliyometrik analize tabi tutulmuştur.

2019-2024 yılları arasında en çok ortak çalışma üreten yazarın Mehmet ÇETİN (23) olduğu, Çetin’i Kaan İŞINKARALAR (22) ve Öznur İŞINKARALAR’ın (22) takip ettiği görülmektedir. Bununla birlikte ortaklık çalışmasında önde görülen yazarlar atıf sıralamasında ilk üç sırada değildir. Çalışmamız sonucunda Korhan K. GÖKMENOĞLU (19) ve Nigar TAŞPINAR’ın (19) en çok atıf alan yazarlar olarak ilk sırayı paylaştığı, Eyüp DOĞAN (18) ve Adawale ALOLA (15)’nin bu yazarları takip ettiği tespit edilmiştir. Kurum/Üniversiteler için gerçekleştirilen atıf analizinde ise Doğu Akdeniz Üniversitesi Bankacılık ve Finans Bölümü (18) ve Abdullah Gül Üniversitesi Ekonomi Bölümünün (18) ilk sırada oldukları görülmektedir.

Bir yayının amaca yönelik olarak değerlendirilebilmesi ve araştırmacıların yayına erişebilmesi için en önemli değişkenlerden birisi anahtar kelimelerdir (keywords). Çünkü belirlenmiş anahtar kelimelere göre tarama yapmak araştırmacılara veri tabanı içerisinde ilgi alanına uygun yayınlara kısa sürede ulaşmasına imkan tanır (Tatar ve Tatar, 2008:94). Yapılan analizde ilgili zaman aralığında en çok kullanılan anahtar kelimenin “kentleşme (urbanization)” (121) olduğu tespit edilmiştir. Bu kelimeyi “Türkiye (Turkey)” (84) ve “uzaktan algılama (remote sensing)” (35) takip etmektedir. Anahtar kelime olarak kullanılan şehir isimlerinde ise “İstanbul” (32) ilk sıradadır.

Kentleşme, günümüzde gelişme ve kalkınmayı hızlandıran unsurdur (Kayan ve Mardinli, 2020:257). Bu bağlamda kentleşme, kamu yönetimi disiplini içerisinde gün geçtikçe gelişen, önem kazanan bir alandır. Kavram olarak kentleşmenin tarihi ilk yerleşik düzene geçen medeniyetlere kadar uzanmaktadır. Bununla birlikte literatürde kentleşme konusundaki akademik yayınların bibliyometrik analizinin yapıldığı bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Sonuç olarak bu çalışma neticesinde ortaya konulan analiz sonuçlarının ilerleyen dönemde Türkiye’de kentleşme üzerine çalışmayı arzulayan araştırmacıların gerçekleştireceği literatür taraması aşaması için bir ön hazırlık veya bilgilendirme teşkil edebileceği, buradaki verilerin daha sonra gerçekleştirilecek bir bibliyometrik analiz için trend belirleme ya da performans ölçümü için bir öncül olabileceği değerlendirilmektedir.

YAZAR BEYANI / AUTHORS' DECLARATION:

Bu makale Araştırma ve Yayın Etiğine uygundur. Beyan edilecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Araştırmanın ortaya konulmasında herhangi bir mali destek alınmamıştır. Makale yazım ve intihal/benzerlik açısından kontrol edilmiştir. Makale, “*en az iki dış hakem*” ve “*çift taraflı körleme*” yöntemi ile değerlendirilmiştir. Makalede kullanılan ölçek için yazar(lar) tarafından ölçeğin orijinal sahibinden izin alındığı beyan edilmiştir. Yazar(lar), dergiye imzalı “*Telif Devir Formu*” belgesi göndermişlerdir. Mevcut çalışma için mevzuat gereği etik izni alınmaya ihtiyaç yoktur. Bu konuda yazarlar tarafından dergiye “*Etik İznine Gerek Olmadığına Dair Beyan Formu*” gönderilmiştir. / **This paper complies with Research and Publication Ethics, has no conflict of interest to declare, and has received no financial support. The article has been checked for spelling and plagiarism/similarity. The article was evaluated by "at least two external referees" and "double blinding" method. For the scale used in the article, it is declared by the authors that permission was obtained from the original owner of the scale. The author(s) sent a signed "Copyright Transfer Form" to the journal. There is no need to obtain ethical permission for the current study as per the legislation. The "Declaration Form Regarding No Ethics Permission Required" was sent to the journal by the authors on this subject.**

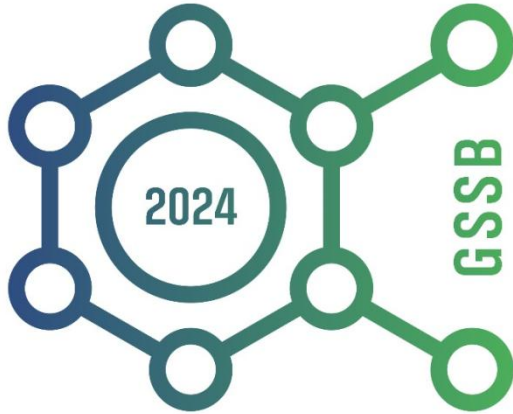
YAZAR KATKILARI / AUTHORS' CONTRIBUTIONS:

Kavramsallaştırma, orijinal taslak yazma, düzenleme – **Y1 ve Y2**, veri toplama, metodoloji, resmi analiz – **Y2**, Nihai Onay ve Sorumluluk – **Y1 ve Y2**. / **Conceptualization, writing-original draft, editing – Y1 and Y2, data collection, methodology, formal analysis –Y2, Final Approval and Accountability – Y1 and Y2.**

KAYNAKLAR

- ASLANCI, Seher (2022), “*Araştırma Sorgulamaya Dayalı Öğrenme: Bibliyometrik Bir Analiz*”, **Scientific Educational Studies**, S.6(1), ss.1-25.
- BALL, Rafael ve TUNGER, Dirk (2006), “*Science Indicators Revisited – Science Citation Index Versus SCOPUS: A Bibliometric Comparison of Both Citation Databases*”, **Information Services & Use**, S.26(4), ss.293-301.
- BALTA PELTEKOĞLU, Filiz ve DEMİR ASKEROĞLU, Emel (2024), “*Vosviewer ile Bibliyometrik Analiz: İletişim Kategorisinde Tiktok*”, **Social Sciences Studies Journal**, S.10(10), ss.1857-1867.
- BROADUS, Robert N. (1987), “*Toward a Definition of “Bibliometrics”*”, **Scientometrics**, S.12, ss.373-379.
- DERELİ, Aytaç Burak (2024), “*Vosviewer ile Bibliyometrik Analiz*”, **Communicata**, S.28, ss.1-7.
- KAYAN, Ahmet ve MARDİNLİ, İsmail (2020), “*Kentleşme-Sosyal Değişme ve Ekonomik Gelişme İlişkisinin Değerlendirilmesi*”, **İslahiye İİBF Uluslararası E-Dergi**, S.4(4), ss.256-271.
- KELEŞ, Ruşen (2002), **Kentleşme Politikası**, İmge Kitabevi, Ankara.
- KETHUDAOĞLU, Fatma (2018), “*İktisadi Dönüşümün Mekânsal Yansıması: Kentleşme*”, **Asya Studies**, S.5(5), ss.87-101.
- KORKMAZ, Ebru ve TEKTAŞ, Necla (2020), “*Türkiye’de Ekonometri Alanında Yapılmış Tezlerin Bibliyometrik Analizi (2016-2019)*”, **II. International Conference on Empirical Economics and Social Sciences (ICEESS’ 19) Bildiriler Kitabı**, 20-22 Eylül 2019, Balıkesir, ss.581-589.
- McBURNEY, Melissa ve NOVAK, Pa (2002), “*What is Bibliometrics and Why Should You Care?*”, **IEEE International Professional Communication Conference**, 20 Eylül 2002, Portland, OR, ss.108-114.
- MUMFORD, Lewis (2007), **Tarih Boyunca Kent Kökenleri, Geçirdiği Dönüşümler ve Geleceği** (Çev. Gürol Koca, Tamer Tosun), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

- ÖZER, Ahmet (1997), “Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Kentleşme(me) Sorunu ve Yarattığı Sonuçlara Sosyolojik Bir Bakış”, **1. Ulusal Kentsel Altyapı Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, 20-22 Kasım 1997, Ankara, TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Yayını, Ankara, ss.83-102.
- ÖZTÜRK, Oğuzhan ve GÜRLER, Gökhan (2021), **Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz**, Nobel Akademik Yayınları, Ankara.
- ŞAHİN, Ebru, AKDAĞ, Gürkan, ÇAKICI, Celil ve ONUR, Neslihan (2018), “Gastronomi ve Mutfak Sanatları Anabilim Dallarında Yayınlanan Tezlerin Bibliyometrik Analizi”, **Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi**, S.2(Ek1), ss.30-41.
- ŞAHİN, Yusuf (2022), **Kentleşme Politikası**, Ekin Kitabevi, Bursa.
- TAŞKIN, Zehra, DOĞAN, Güleda, AKÇA, Sümeyye, ŞENCAN, İpek ve AKBULUT, Müge (2016), “Scopus Dergi Seçim Kriterleri Üzerine Bir Değerlendirmeye”, **Türk Kütüphaneciliği**, S.30(1), ss.8-19.
- TATAR, Erdal ve TATAR, Enver (2008), “Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Araştırmalarının Analizi -I: Anahtar Kelimeler”, **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, S.9(16), ss.89-103.
- YILMAZ, Ensar ve ÇİFTÇİ, Salih (2011), “Kentlerin Ortaya Çıkışı ve Sosyo -Politik Açısından Türkiye’de Kentleşme Dönemleri”, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, S.10(35), ss.252-267.

**GLOBAL
SOCIAL
SCIENCES
BULLETIN**